

INSINÖÖRIEN KADONNUT- TA AIKAA ETSIMÄSSÄ

Isambard Kingdom Brunel (1806–1859) lie-
nee Englannin kuuluisin insinööri. Hänen
syntymänsä 200-vuotisjuhlallisuuksia on ku-
luvana vuonna vietetty lukuisissa museonäyt-
telyissä ja seminaareissa ympäri Englantia.
Populaarimmassa yhteydessä Brunel menestyi
saarellaan jo muutamaa vuotta aikaisemmin:
hän ylsi toiselle sijalle Suurin englantilainen
-äänestyksessä heti Winston Churchillin jäl-
keen ja ennen prinsessa Dianaa ja Charles
Darwinia.

Ottamatta lainkaan kantaa tällaisten viih-
teellisten kansanäänestysten mielekkyydestä,
mielenkiintoista on se, että 1800-luvulla
vaikuttanut insinööri tuli 2000-luvun kilpai-
lussa toiselle sijalle. Nykyään hän yksittäinen
insinööri nousee enää harvoin jos koskaan
suuren yleisön tietoisuuteen. Toisaalta I. K.
Brunelin ansiot ovat poikkeukselliset: hänen
johdollaan valmistui maailman ensimmäisen
vedenalainen tunneli Thamesin ali vuon-
na 1843. Brunel oli myös vastuussa yli 1000
rautatiemäilyn rakennuttamisesta Britanniaan.
Hänen toimestaan syntyi lisäksi myös useampia
näyttäviä siltoja sekä 1800-luvun alkupuolen
suurimmat laivat maailmassa: Great West-
ern, Great Britain ja Great Eastern.

Vähiten maineeseen ja suosioon eivät
varmaankaan ole vaikuttaneet jälkipolville
jääneet kuvaukset Brunelistä, kuten valoku-
vat, joita on esillä marraskuuhun asti Lon-
toon Science Museumissa hänelle omistetussa
pienessä näyttelyssä. Yhdessä niistä Brunel
seisoo suunnittelemansa laivan valtavan suu-
ren ankkurikettinkivyyhden edessä. Toisessa
kuvassa, Brunel seisoo jättiläismäisen Great
Eastern -laivan rinnalla. Kuvien tekno-op-
timistinen viesti on edelleen selvä: moderni
tekniikan taitaja kykenee luomaan koneita ja
laitteita, joiden avulla Britannian imperiumi
on ylivoimainen muihin kansoihin verrattuna.
Brunelin ansiosta ihmiskunta ei myöskään ole

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Koneen ja koulun ensikohtaaminen: Suomalaisen atk-koulutuksen varhais- vaiheet peruskoulussa ja lukiossa Petri Saarikoski	5
The city of steel, the age of silence: Problems of water and inaction in communist Hungary 1945–1990 Victor Pal	20
Vertaisarvioinnin järjestäminen Tekniikan Waiheita -lehdessä Sampsa Kaataja & Panu Nykänen	34
Seminaarit ja matkat ICOHTEC Leicesterissä (Sampsa Kaataja)	37
Tieteen ja teknologian historiaa Euroopan periferioissa (Riikka Terho)	40
Arkistot Etelä-Karjalan teollisuuden kuvat (Suvi Niinisalo)	42
Museot Herefordin siiderimuseo (Veijo Kauppinen)	44
Arvostelut Kuinka mossesta tehtiin mersu: Suoma- laisen ydinvoimalaitoksen historia (Sari Autio-Sarasmo)	46
Pitkäkorva Ruotsissa (Timo J. Virtanen)	50
Loistokkaat Historian perusteokset säilyt- tävät arvonsa (Marjatta Hietala)	54
Tuoreita kirjoja lyhyesti (Veijo Kauppinen)	57
THS ry. – kokouskutsu	60
Uutiset	61
Abstracts	66

enää aivan yhtä avuton luonnon edessä kuin aikaisemmin.

Yhdysvaltalaisen Oregonin teknologisen instituutin tutkija Mark Clark esitti International Committee for the History of Technologyn konferenssissa viime elokuussa, että 1900-luvun alun kirjallisuudessa insinööri kuvattiin säännöllisesti neuvokkaana, päättäväisenä, voimakkaana, komeanakin. Nykypäivään tultaessa tilanne on muuttunut: Brunelin hetkelisistä esiinnoista huolimatta insinööri on harvoin enää kirjallisuuden tai elokuvien sankari, joka lopussa hurmaa ihastuksensa kohteen. Insinööri ei ole myöskään tarinan konna, vaan häneen suhtaudutaan useimmiten melko välinpitämättömästi – tai humoristisesti. Suomalaisesta viimeaikaisesta kirjallisuudesta nousee esiin ainakin yksi esimerkki: insinööri Marrasjärvi, joka Hannu Raittilan tekstissä saapuu Canal Grandelle pelastamaan palatseja uppoamiselta. Palatseja Marrasjärvi ei saa kuitenkaan pelastettua, korkeintaan yhden aasin.

Miksi insinöörit ovat sitten kadonneet julkisuudesta ja viihteen kuvastosta? Ainakin kaksi tekijää on vaikuttanut asiaan. Toinen on teknisen innovaatiotoiminnan luonteen muutos: yksittäinen tekniikan kehittäjä on korvautunut pitkälti suunnittelijaryhmällä, jolloin uusi tekniikka ei personoidu enää kehenkään yhtä voimakkaasti kuin ennen. Toinen syy löytynee teknokriittisyyden lisääntymisestä: tekniikan kehittäjiä ei nähdä enää niin yleisesti herooisina uuden ajan airuena kuin 1900-luvun alkupuolella.

Syksyn ensimmäisen Tekniikan Waiheita -lehden artikkeleissa sekä tekno-optimismi että -pessimismi ovat vahvasti esillä. Petri Saarikosken avausjuttu suomalaisen ATK-opetuksen varhaisista vaiheista johdattaa siihen, kuinka Suomessakin tietotekniikka alettiin nähdä 1970-luvun lopulta lähtien voimavarana, jonka opetuksen järjestämisestä lapsille pitäisi huolehtia jo varhaisessa vaiheessa. Negatiivisempia sävyjä on Viktor Palin artikkelissa unkarilaisen Miskolcin kaupungin ympäristöongelmista ja vesihuollon järjestämisestä

1900-luvun toisella puoliskolla. Kyvyttömyys ongelmien ratkaisemiseksi jatkui raskaaseen teollisuuden keskittyneessä kaupungissa vuosikymmenten ajan.

Tässä numerossa otetaan myös kantaa lehden kehittyviin käytäntöihin. Tekniikan Waiheita -lehdessä ollaan ottamassa käyttöön vertaisarviointijärjestelmä. Se, mitä vertaisarviointi käytännössä on ja kuinka sitä tullaan lehdessä toteuttamaan, selviää tarkemmin sivuilla 34–36.

Sampsa Kaataja

PS. Brunelista kiinnostuneiden kannattaa tutustua R. Angus Buchanan kirjoittamaan elämäkertaan *Brunel: The Life and Times of Isambard Kingdom Brunel*. 2002.

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 31 e/ vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Tuija Mikkonen, tuija.mikkonen@luukku.com tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2). Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse osoitteen tw.taitto@ths.fi. Normaalipostissa lähtettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta.

Aineiston jättö numeroon 4/2006 3. marraskuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisuoikeudesta vastaa kirjoittaja. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja toimitusohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/kirjojeet.htm>.